

Pääpiirteitä Alahärmän museotoiminnan vaiheista

Kesällä 1950 Alahärmässä järjestettiin maatalousnäyttely. Vuonna 1947 perustettu kotiseutuyhdistys Härmä-seura sai tehtäväkseen näyttelyn kotiseutuosaston kokoamisen. Esineistön keräämisestä huolehti lähinnä Härmä-seuran alkuvuosien innostaja, opettaja Elias Laakso. Esineistöä saatiin kokoon noin kaksisataa kappaletta. Ne sijoitettiin Alahärmän Manttaalikunnan vanhaan makasiiniin (kahdesta makasiinista pohjoisempi) kirkkoa vastapäätä.

Museoesineistön keräystä jatkoi edelleen Elias Laakso varsinkin 50-luvulla. Eri asiakirjoissa Alahärmän museon varsinaisena perustamisvuotena on pidetty vuotta 1952. Museotoiminta sai vahvistuksen vuonna 1958, kun Manttaalikunta lahjoitti makasiinin Härmä-seuralle. Maapohja oli ja on edelleen Alahärmän seurakunnan omistuksessa.

Museorakennukset

Vuonna 1857 valtio määräsi pitäjät perustamaan siemen- ja hätäapujyvästöjä. Kun Alahärmässä ei saatu asiaa alulle, tiedusteli kuvernööri hankkeen edistymistä vuonna 1865. Seurakunnan kokouksessa pidetyssä huutokaupassa kortesjärveläinen torppari Jaakko Kielinen suostui halvimmallalla rakentamaan viljamakasiinin. Kielinen rakensi makasiinin kotonaan ja alahärmäläiset siirsivät hirret kirkolleen, ilmeisesti makasiini oli valmis 1866. Tämä makasiini on ilmeisesti nykyinen kioskimakasiini, josta on käytetty myös nimeä kunnanmakasiini.

Joulukuussa 1873 kunnalliskokoukselle luettiin kenraalikuvernöörin kirje viljamakasiinien rakentamisesta. Todennäköisesti kehotuksen perusteena oli Venäjällä tapahtuneet katovuodet. Seuraavana vuonna kunnalliskokouksen tutkittavaksi otettiin siemen- ja hätäapujyvästön makasiinin laitto mitoiltaan 24 x 13,5 x 9 kyynärää (60 cm). Kuntalaiset velvoitettiin makasiinin rakentamiseen manttaalien mukaisilla osuuksilla. Tämä makasiini on todennäköisesti pohjoispuolen makasiini, josta on käytetty nimeä manttaalikunnan makasiini. Tähän makasiiniin Härmä-seura kokosi ensimmäiset museoesineet.

(Vilja/lainamakasiinien tehtävänä oli varata viljaa jaettavaksi lainoina tai avustuksina kadon sattuessa. Manttaali oli veronmaksun peruste, joka alkuaan perustui mieslukuun, ja vakiintui vähitellen maaomaisuuden mitaksi. Manttaalikunnan muodostivat manttaaliin pannun maan ja laitosten omistajat ja haltijat.)

1960- ja 70-luvuilla esineistö lisääntyi hiljalleen, mutta mitään kunnostus- tai uudistustöitä ei tehty. 1970-luvun lopulla museomakasiiniin asennettiin sähkövalot. Vuonna 1979 kunta luovutti varastonaan pitämänsä eteläisen “kunnanmakasiinin” Härmä-seuralle museotoimintaa varten. Makasiinien maapohjasta laadittiin vuokrasopimus seurakunnan kanssa. Samana vuonna saatiin museoiden

kunnostussuunnitelma Etelä-Pohjanmaan Museolta ja Hellin Makkonen aloitti esineistön luettelointityön työllisyysvarojen turvin. Makkonen nimettiin myös seuran museonhoitajaksi.

Vuonna 1980 saatiin Etelä-Pohjanmaan museon amanuenssi Elisa Kopran laatima jatkosuunnitelma, joka lähinnä koski eteläisen makasiinin yläkertaa ja pohjoista makasiinia. Näihin uudistustöihin kuuluivat molempien museoiden sähköistys ja ulkomaalaus sekä sisärakenteiden muutostyöt. Eteläiseen makasiiniin sijoitettiin museokioski, alakertaan rakennettiin esineiden esilläpitoalustat ja yläkertaan vitriinit.

1980-luvun alusta alkaen museo alettiin pitää kesäisin avoinna ja valvontaa hoiti museokioskin pitäjä, joka aluksi oli itsenäinen yrittäjä ja pian seuran palkkaama henkilö. Kun museotoiminta näin tuotti seuralle kovasti ”tappiota”, luovuttiin palkatusta henkilöstä. Aukiolopäiviä vähennettiin ja valvontaa hoitivat vuorotellen seuran johtokunnan jäsenet talkootyönä. Museokioskista myytiin edelleen virvokkeita, seuran julkaisuja ja matkamuuistoja. Kun 1990-luvulla alkoi ”Auta nuoria töihin” -työllisyyskampanja, alettiin heinäkuun ajaksi palkata nuori museotyöntekijä, ja johtokunnan jäsenet jatkoivat valvontavuoroja kesä- ja elokuussa. Museonhoitaja opasti museoon tutustujia muina aikoina tilauksen mukaan.

Vuonna 1993 museorakennukset maalattiin ulkoa ja kattoja sekä räystäitä korjattiin. Näyttelytilaa molemmissa museorakennuksissa on noin 220 neliometriä. Esineistön kokonaismäärä on noin 1400, joista lähes kaikki on luetteloitu sekä luettelokorteille että sähköiseen tietokantaan. Tietokannassa on myös digitaaliset valokuvat esineistä.

Vuonna 2008 museorakennusten sähköasennukset ja valaistus uusittiin. Uusi loisteputkivalaistus on aiempia hehkulamppuja tehokkaampi ja paloturvallisempi. Kesällä 2010 suoritettiin museorakennusten tiilikattojen pesu.

Vuonna 2012 museomakasiinit omistava Kauhavan kaupunki suoritti rakennusten ulkomaalauksen sekä tiilikattojen saneerauksen. Härmä-Seura puolestaan järjesti museon esineistön uusiin aiheenmukaisiin kokoelmiin. Esineiden taustoja on syvennetty tekstein ja valokuvin. Uusi sijoittelu on tehty Johanna Ojalan suunnitelmien pohjalta.